

Llibres

Una gran novel·la europea

Jaume Benavente al Raval (Barcelona). © Fotografia de Carles Domènec

Si en Jaume Benavente fos un escriptor en qualsevol altra llengua que no fos la nostra no hauria d'anar justificant cada dos per tres les decisions que pren com a escriptor. Tot el que fes seria normal i seria el públic, sobirà i inapel·lable, qui decidiria si la seva obra el convenç o no. Però en aquest petit país nostrat els autors que escriuen llibres ambientats més enllà del nostre redol han de començar per vèncer, en primer lloc, la fase de la justificació: han d'explicar un fet normal, que és escriure sobre allò que els ve de gust.

Si fóssim un país normal en Jaume Benavente no només no hauria de justificar-se per ambientar les seves novel·les a Cabo Verde, Lisboa, Madeira, Porto, Amsterdam, Sarajevo, L'Havana, Portbou o Barcelona, sinó que a més a més tendria un públic molt fidel que s'aniria escampant com taca d'oli convençuts de la immensa qualitat literària d'aquest escriptor que de vegades m'agrada definir com el nostre gran escriptor centreeuropeu en llengua catalana.

Jaume Benavente al Raval (Barcelona). © Fotografia de Carles Domènec

Ara, aquest escriptor singularíssim i tenaç que és un luxe per a la nostra literatura, acaba de publicar *Dibuix a les fosques*, amb l'ajuda del saber fer habitual de l'editorial Meteora. El llibre suposa el retorn de la inspectora Marja Batelaar, però aquesta novel·la es pot llegir de forma absolutament independent de la primera entrega de la sèrie.

Amb el seu *Dibuix a les fosques* Benavente ens presenta una novel·la negra de ritme dilatat i preciosista, amb un personatge extraordinari que va creixent a mesura que l'acompanyem en la investigació i que ens convida a recórrer llocs i espais i a interrogar-nos sobre temes complexos com el de la identitat, la maldat i el seu origen o l'uropeïtat.

Algú podrà pensar que per ser una novel·la negra li falta el ritme trepidant del thriller o la vessant social, o personatges durs i traumatitzats. Doncs no, la família negra és prou ampla i generosa com per acceptar les incursions benaventianes en el gènere, i fer-ho de grat. I en el fons aquesta és una gran novel·la social –el conflicte racial i migratori és ben present en el barri de l'Oud-West, que a la novel·la agafa un gran protagonisme–, i també tenim una dosi elevada de solitud en el personatge de la inspectora d'homicidis, tot i que és molt més real i humana que molts dels seus col·legues de professió literaris; i Déu n'hi do com es precipita l'acció des de mitja novel·la cap endavant.

Però la gràcia de tot això és que no ens fa falta. Benavente ens introdueix amb tanta mestria dins la novel·la que no hi trobem res a faltar. Tenim un "procedural" de primer ordre que a més a més es complementa amb les recreacions atmosfèriques marca da la casa de Benavente, les reflexions i les referències culturals i una investigació que es va complicant per moments de la mateixa manera que es van complicant les vides humanes dels seus protagonistes.

Benavente ha tornat a fer una gran novel·la europea amb crims i investigació que fan que plantejar-se per què escriu sobre Amsterdam (o qualsevol altre lloc) sigui absurd. El que ens hem de plantejar és si, com a societat lectora, podem prescindir de les obres de Jaume Benavente. Qui cregui que la resposta és afirmativa té un problema molt greu de curtor de mires, de falta de perspectiva moral i de migradesa estètica.

SEBASTIÀ BENNASAR

Dibuix a les fosques

Jaume Benavente

Meteora,

Barcelona, 2014

325 pàgines.

Josafat, reeditat des de Girona

Arriba un moment, sempre temut, en què has de parlar d'un clàssic de la literatura catalana, una d'aquestes obres fixades en la ment del lector, dels estudiosos, dels filòlegs catalans que ara i adés en parlen. El motiu, és clar, és la reedició de l'esmentat clàssic, que potser no has llegit o que potser has llegit malament i amb presses en el seu moment, angoixat per l'obligatorietat de les lectures sobre les quals hom s'ha d'examinar, retre comptes, aquell pas que es fa als instituts, a les facultats, aquell pas que potser ens fa perdre un lector a cada bugada. Lectura obligatòria, vet aquí el gran oxímoron que tot ho corromp.

El clàssic en qüestió es *Josafat*, de Prudenci Bertrana (1867-1941), en la nova edició a cura de Xavier Pla i de les Edicions de la ela geminada, de Girona, que ens ofereix el segon volum de la biblioteca que dediquen a aquest mestre literari. *Josafat*, un text arxieditat, segons que explica el mateix Pla en la introducció, però potser per això mateix allunyat de l'original del de Tordera, que ara han recuperat, més fidel a l'original.

Confesso que no l'havia llegit mai i que per això no puc entrar en disquisicions peculiars i particulars sobre edicions, fiabilitats al text i altres elements de crítica textual que segur que faran les delícies dels experts, però em sembla que tenir a les mans aquest llibre és un petit luxe per a la nostra cultura: ens calen biblioteques d'autor i ens cal situar els nostres a l'alçada que es mereixen, i en aquest sentit la biblioteca Prudenci Bertrana està cridada a ser una bona mostra de feina ben feta (semblant a la biblioteca Narcís Oller de Cossetània). El llibre m'ha semblat editat de forma impecable, començant pel tacte i l'olor, que conviden a la lectura apassionada d'aquesta nouvelle terrible i tràgica, escrita amb precisió de neurocirurgia, perquè és en el retrat de la passió humana on excel·leix Bertrana.

En uns temps en què els editors gairebé no volen sentir a parlar de res que no sigui novel·la és un plaer i un privilegi trobar-se amb la recuperació d'aquesta "Narració", tal i com la va batejar el seu autor i que en un resum ràpid tracta de la passió d'un campaner de la catedral per una dona, la Fineta, que és l'encarnació de la luxúria. Un amor sacríleg, tràgic i abocat al desenllaç fatal. Una peça on la intensitat i el conflicte guanyen precisament per la brevetat, per la concentració. Una petita peça mestra recuperada per una editorial que des de fa un temps és a la llista d'aquelles que han de seguir els qui volen gaudir de llibres bons i bells.